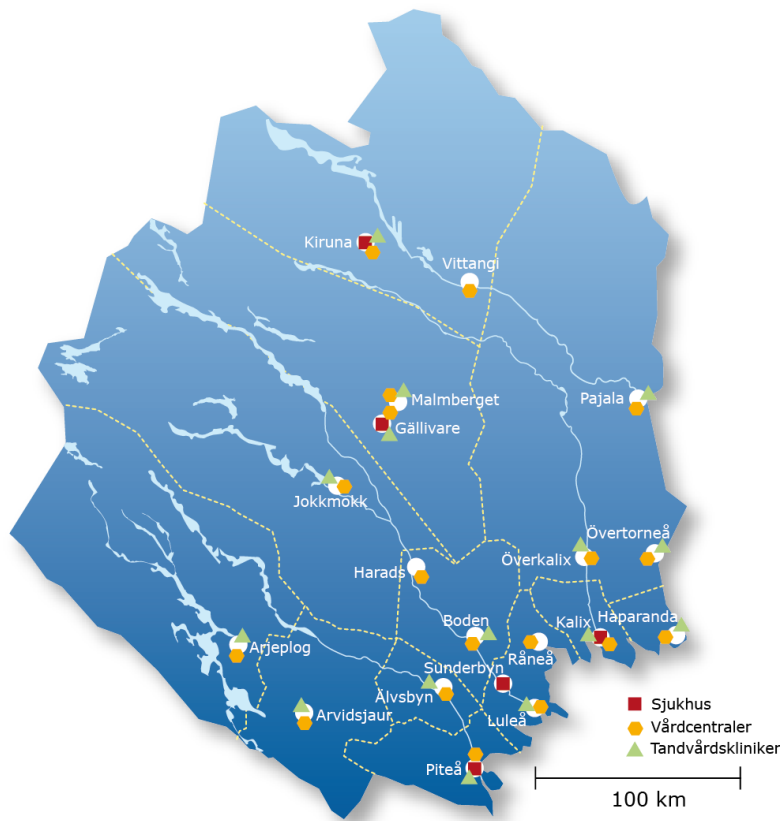

Till dig som handledare i verksamhetsförlagd utbildning

Bästa handledare!

Inom kort ska du få handleda en student i några veckor. Information om aktuell student får du av din handledare. Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) är en mycket viktig del av utbildningen och din roll som handledare är därför central för studentens professionella utveckling. Här nedan får du information om handledarorganisationen, men även pedagogiska tips. I kursplanen finns information om kursens mål.

Välkomnande och förhållningssätt

Tänk på att studentens första intryck av verksamheten kan ha betydelse för hur resten av VFU tiden kommer att uppfattas. Tänk därför på hur studenten välkomnas. Ge även studenten utrymme för att få möjlighet att presentera sig själv. Att som handledare ha någon grad av vänskapligt förhållande till sina studenter är inte bara oundvikligt utan troligtvis i viss mån även bra. Däremot kan privata relationer mellan två människor, där det yrkesmässigt finns ett tydligt maktförhållande, medföra olika grad av komplikationer. Detta gäller framför allt där man som student ska bli bedömd av någon man annars umgås och skrattar med.

Handledarorganisation

Region Norrbotten och Luleå tekniska universitet (LTU) har ett avtal som innebär att Region Norrbotten ansvarar för den verksamhetsförlagda utbildningen i vårdutbildningarna vid institutionen för hälsovetenskap.

Region Norrbotten ansvarar för att tillhandahålla VFU platser, att genomföra VFU kurserna enligt gällande utbildningsplan och kursplaner, att studenterna får handledning under sin VFU och att skriftlig värdering av studenternas studieresultat lämnas inför examination. Tillsammans med LTU ska Region Norrbotten se till att det finns en organisation för handledningen som säkrar kvalitén. Parterna har gemensamt utformat en handledarmodell för VFU inom omvårdnad, sjukgymnastik och arbetsterapi.

Handledarmodellen bygger på funktionerna handledare, huvudhandledare och adjungerad klinisk adjunkt (AKA). Din roll som *handledare* är att undervisa, vägleda och bedöma studenten för att kursens mål ska nås. Innan studenterna kommer ut på VFU bör du läsa in dig på målen med kursen i studiehandledningen. Handledaren ska ge studenterna förutsättningar för ett kreativt lärande genom återkoppling/feedback. Studenten ska ha möjlighet att ta eget ansvar, fatta beslut, planera och genomföra samt reflektera med handledaren som bollplank. Handledaren ska ge underlag för bedömning och inför bedömningssamtalet skall handledaren efterfråga omdömen från andra handledare som varit involverade.

Huvudhandledarens roll är att ta kontakt med studenterna och utse handledare i samråd med AKA och/eller enhetschef. Ungefär två veckor innan studenterna kommer ut på sin VFU tar huvudhandledaren kontakt med studenten via mail. Studenterna får information om hygienpolicy och sekretess, som skrivs på under introduktionsdagen. Under introduktionsdagen träffar huvudhandledaren alla studenter för rundvandring, hjälp med praktiska saker

som kläder, passerkort etc. Huvudhandledarens roll är finnas som stöd för studenten men även att stödja handledare och ha dialog kring studenternas förmåga att uppfylla målen i relation till kursplan.

Adjungerad klinisk adjunkt (AKA) har ett övergripande ansvar för studenterna och för att VFU genomförs enligt utbildningsplan och kursplan. I samverkan med huvudhandledare stötta handledare och ha dialog kring studenternas förmåga att uppfylla målen i relation till kursplan. I samverkan med kursansvarig utveckla innehåll, genomförande, studieuppgifter och examinationer i VFU-kurserna. Stötta huvudhandledare och handledare i deras pedagogiska roller. AKA ska säkerställa att studenterna inom ansvarsområdet får en likvärdig VFU gällande innehåll, genomförande och bedömning.

HANDLEDNING

Vad innebär att handleda?

- En pedagogisk process i en trygg och tillitsfull relation
- Uppmuntra aktivt och självständigt arbete
- Händerna bakom ryggen
- Ställa öppna och reflekterande frågor.
- Få studenten att reflektera över varför?
- Förhandledning och efterhandledning
- Våga utmana studenten
- Ge utrymme och ansvar. Givet ansvar = taget ansvar!

Pedagogisk handledarmodell

I några verksamheter inom Region Norrbotten får studenterna handledning enligt pedagogiska handledarmodellen Peer learning. Modellen innebär att två studenter tillsammans mer strukturerat förbereder och löser aktiviteter, diskuterar och reflekterar kring patientarbetet och aktuell yrkesprofessionens ansvarsområden, och på det sättet använder varandra som resurs för att utveckla kompetens. I vissa aktiviteter kan det vara av värde att studenterna utför aktiviteten tillsammans, medan det i andra fall kan vara av värde att en är utförare och den andra är observatör och därefter ger feedback. Ibland utför studenterna uppgifter självständigt och ibland under din observation. Studenter utför aktiviteter tillsammans och individuellt. Modellen stimulerar till ansvarstagande, samverkan, förmågan till reflektion och kritiskt tänkande. Nyckelorden i Peer learning är *samverkan, stöd, reflektion, kritiskt tänkande* och *feedback*.

Att vara handledare i peer learning modellen innebär att du uppmuntrar och stödjer studenterna till aktivt och självständigt arbete. Du stödjer studenternas progression genom att systematiskt ge återkoppling på styrkor och fortsätta inlärningsbehov mot kursens mål. I ditt handledarskap överför du ansvaret för lärandet till studenterna och du intar en slags mentorroll i relationen genom att fungera som ett "bollplank" mot studentens frågor och reflektioner.

Om er verksamhet inte handleder studenterna enligt ovanstående pedagogiska modell är det ändå viktigt att studenterna är aktiva i sitt lärande och får utrymme att ta ansvar för sina patienter.

För- och efterhandledning

I samband med handledning av student är det väldigt viktigt att för- och efterhandledning sker, för att studenterna ska kunna vara så aktiva i sitt lärande som möjligt. Förhandledning innebär att man tillsammans med studenten går igenom vad som ska göras och vilka observationer som är viktiga i mötet med patienten. Målet är att studenten ska tänka kritiskt och göra en konsekvensanalys utifrån den tänkbara situationen, vad händer om man gör så eller så?.

Genomförande

Genomförande av handledning sker genom att handledaren finns med studenten, både för att vara ett stöd och kontrollera utförandet. I början av VFU bör handledaren vara närvarande vid genomförande av uppgifter, när studenterna sedan blir mer van kan handledare minska sin närvaro och låta studenterna agera mer på egen hand. Handledaren har dock det yttersta ansvaret för korrekt utförande.

Återkoppling och feedback

Feedback har ett tydligt mål och bör ges återkommande – helst dagligen, eftersom det utvecklar och vägleder studenten framåt. När du som handledare ska ge feedback är det viktigt hur den ges. Man bör vara konkret och inte dömande. Feedback bör helst ges i direkt anslutning till aktuella situationen. Personlig feedback ska ges individuellt.

Reflektion

Reflektion bör ske kontinuerligt och är en tid då du som handledare frigör sig från de vanliga arbetsuppgifterna och sätter sig ner, tänker och reflekterar över sjuksköterskestudentens erfarenheter. Reflektion kan hjälpa studenterna att se skillnaden mellan omvårdnad teoretiskt och praktiskt och ge studenten möjlighet att kritisera en situation och beskriva, analysera och utvärdera händelser för att få ökad förståelse, vilket bidrar till utveckling i sin yrkesroll och främja kritiskt tänkande.

Gibbs reflektionscykel

Om studenten tar upp ett specifikt patientfall eller etisk dilemma etc. kan det underlätta att använda sig av Gibbs reflektionscykel. Ni behöver inte ha ett svar utan istället låta studenten analysera sitt handlande för att främja ett kritiskt tänkande.

Bedömning

Bedömning av studenten görs vid en till två tillfällen under VFU, beroende på längden på VFU. Om två bedömningstillfällen sker bedömning efter halva tiden och under sista dagarna. Mittbedömningen syftar till att studenten ska få feedback på genomförda uppgifter och uppnådd yrkeskompetens relaterat till kursens mål. Feedback ska stödja studentens planering av sitt fortsatta lärande för att uppnå god yrkeskompetens vid kursens slut. Slutbedömningen beskriver den yrkeskompetens som studenten uppnått vid kursens slut och utgör underlag för betygssättning. Slutbedömningen ska även vara underlag för studentens lärandeplanering i kommande VFU kurs.

Inför bedömningssamtalet ska studenten förbereda sig genom att reflektera över sin förmåga och göra en självbedömning. Även du som handledare förbereder dig inför samtalet genom att förbereda konkreta exempel utifrån områden i bedömningsformuläret. Du samlar även information från kollegor som handlett studenten i olika yrkesuppgifter. Bedömningssamtalet sker i trepart samtal tillsammans med AKA/lärare. I bedömningssamtalet ska studenten vara aktiv i diskussionen och bör få inleda diskussionen med sin självbedömning. I samtalet ska studenten ge exempel för hur hon/han bedömer sin förmåga men gör ingen bedömning av placering på bedömningsskalan. Handledaren stödjer sin bedömning med exempel från olika situationer. AKA/lärare ansvarar för att markera nivå av måluppfyllelse på bedömningsinstrument och därefter informera kursansvariga om förslag på betyg.

Om det finns risk för att studenten inte uppnår god måluppfyllelse är det viktigt att du kontakta AKA eller kursansvarig så snart detta uppmärksammas, för att tidigt diskutera en handlingsplan.